

**Національна академія правових наук України
Науково-дослідний інститут приватного права і
підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака**

**Хмельницький університет управління та права
імені Леоніда Юзькова**

*У рамках відзначення 30-річчя
Національної академії правових наук України*

**СОЦІАЛЬНЕ СПРЯМУВАННЯ
ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ
ВИКЛИКІВ ВОЄННОГО СТАНУ ТА
ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ:
ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПРОБЛЕМИ**

*Матеріали науково-практичного круглого столу
(Київ – Хмельницький, 30 листопада 2023 року)*

Київ
2023

УДК [346+347+33](477)
ББК 67.304+65.9(4Укр)
С 70

С 70 **Соціальне спрямування економічної діяльності в умовах викликів воєнного стану та повоєнного відновлення в Україні: правові та організаційні проблеми** : матеріали наук.-практ. круглого столу (м. Київ, 30 листопада 2023 р.). Київ : Електрон. текст. дані. НДІ приватного права ім. Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2023. 1 електрон. опт. диск (CD-R).

ISBN 978-617-8084-25-7

До збірки включено наукові доповіді, які оприлюднені на науково-практичному круглому столі «Соціальне спрямування економічної діяльності в умовах викликів воєнного стану та повоєнного відновлення в Україні: правові та організаційні проблеми», який проведено 30 листопада 2023 р., у рамках виконання наукової теми «Правове забезпечення соціального спрямування економіки України та бізнесу в сучасних умовах цифровізації, глобалізації, появи нових загроз суспільному благополуччю» (№ 0122U000064) щодо векторів взаємодії публічного та приватного секторів задля подолання загроз суспільному благополуччю, перспектив правового регулювання відносин у сфері соціального підприємництва та соціальної економіки, шляхів підвищення ефективності надання суспільно значущих послуг у сфері охорони здоров'я, правових та організаційних засад волонтерської діяльності.

УДК [346+347+33](477)
ББК 67.304+65.9(4Укр)

ISBN 978-617-8084-25-7

© Автори, 2023
© Науково-дослідний інститут приватного права
і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака
НАПрН України, 2023

ЗМІСТ

Розділ 1. Правові вектори взаємодії публічного та приватного секторів задля подолання загроз суспільному благополуччю.....	7
ГАЙДУЛІН О. О. Війна та право: публічний та приватний виміри та пріоритети (філософсько-правовий аналіз).....	8
ДЕРЕВ'ЯНКО Б. В. Про взаємодію суб'єктів господарювання і держави з метою досягнення публічних інтересів в умовах війни	14
ПОЛЮХОВИЧ В. І. Основні напрями економіко-організаційної діяльності по формуванню умов для повоєнної відбудови та відновлення України	18
ВІННИК О. М. Правові проблеми публічно-приватного інвестування в ракурсі повоєнної відбудови	22
ГАВРИЛЮК О. О. Результативна державна політика як основа для державно-приватного партнерства в умовах воєнного стану та повоєнної відновлення в Україні	27
МІЩЕНКО В. С. Правове забезпечення повоєнної відновлення та розвитку України на принципах соціальної справедливості	30
БОРТНИК О. Ю. Вплив природно-соціальної небезпеки та соціально-політичного конфлікту на динаміку звернень суб'єктів підприємницької діяльності за судовим захистом	34
ЖИЛЬЦОВ Г. Є. Правові вектори взаємодії публічного та приватного секторів задля подолання загроз екологічній безпеці України.....	41
БОНДАРЕНКО-ЗЕЛІНСЬКА Н. Л. Медіація як спосіб врегулювання конфліктів за участю соціально-вразливих груп населення в умовах війни.....	44
БІЛОУСОВ Ю. В. Ефективність виконання судових рішень як запорука довіри бізнесу.....	48
ЗЕЛІСКО А. В. Трансформація правового регулювання корпоративних відносин під впливом соціально-економічних викликів сучасності	52

ЗОЗУЛЯК О. І. Членські правовідносини у невідприємницьких товариствах	56
СТУДЕНЕЦЬ І. С. Законодавчі ініціативи щодо вдосконалення концесії для післявоєнної відбудови України	60
ТУБАНЬ О. В. Використання криптовалют для відновлення економіки в умовах конфлікту	65
ПРОКОПЕНКО Д. В. Основні напрями діяльності банків державного сектору на період дії воєнного стану та післявоєнного стану та післявоєнного відновлення економіки	67
МІСІНКЕВИЧ А. Л. Реформування чи знищення фермерського господарства в Україні відповідно до законопроекту № 6013: правові реалії	69
ЯНКОВСЬКИЙ В. А. Користування земельними ділянками сільськогосподарського призначення на правах оренди в умовах воєнного стану.....	73
ЄРЕМЧУК А. О. Вдосконалення законодавства в сфері публічних закупівель	77
ІВАНЧЕНКО Е. П. Інституційні зміни діяльності митних брокерів в умовах правового режиму воєнного стану: особливості та перспективи правового регулювання	80
Розділ 2. Перспективи правового регулювання відносин у сфері соціального підприємництва та соціальної економіки	92
КОРОЛЬ В. І., ЗАЙЧУК О. В. Законодавчі прогалини і новели у сферах соціального підприємництва та оподаткування благодійної діяльності	93
КРАВЕЦЬ І. М. Напрями розвитку соціальної економіки з урахуванням сучасних викликів	97
ГУЗЕНКО О. П. Соціальне підприємництво як вектор розвитку та напрямок удосконалення правового забезпечення в Україні	100
КАДАЛА В. В. Окремі сегменти правового регулювання соціального підприємництва в Україні	103
ЧУДИК-БІЛОУСОВА Н. І. Соціальне підприємництво як складник системи соціального забезпечення.....	108

ПРИМАК В. Д. Охоронні цивільні правовідносини у сфері соціальної економіки в умовах воєнного стану	115
ФЕДОРЧЕНКО Н. В. Освітні послуги в Україні у воєнний та повоєнний періоди: проблеми та інновації.....	121
КВАСНІЦЬКА О. О. Соціальне підприємництво та соціально відповідальне підприємництво в контексті відбудови/забезпечення житлом	127
БЛЯХАРСЬКИЙ Я. С. Особливості відведення земельних ділянок під будівництво житла для внутрішньо переміщених осіб	131
АВРАМОВА О. Є. Соціальна відповідальність у житловому праві.....	135
ШВЕЦЬ К. В. Право внутрішньо переміщених осіб на отримання тимчасового житла	139
ОЛЩУК П. О. Щодо правового регулювання відносин суб'єктів господарювання у сфері автотранспорту.....	142
БЛІНДА Л. В., КОРОЛЬ А. О. Вплив правового регулювання на функціонування соціального підприємництва столиці.....	146
БУРИЛО Ю. П. Гармонізація законодавства України у сфері санітарних та фітосанітарних заходів із законодавством ЄС як один із векторів забезпечення соціальної спрямованості економіки.....	152
ТАРАНЕНКО Л. С. Договірна робота в сфері соціального забезпечення в умовах воєнного стану	155
 Розділ 3. Правові шляхи підвищення ефективності надання суспільно значущих послуг у сфері охорони здоров'я.....	
МИРОНОВА Г. А. Перспективні правові моделі організації надання суспільно значущих медичних послуг в період воєнного стану та повоєнного відновлення в Україні	159
СЕНЮТА І. Я. Лакуни та контрверсії законодавства у сфері паліативної допомоги	167
ХАРИТОНОВА О. І., ХАРИТОНОВ Є. О. Удосконалення правового регулювання надання медичних послуг особам, постраждалим внаслідок війни	172

МАЙДАНИК Р. А. Право на посмертну репродукцію в умовах воєнного стану: законодавчі ініціативи і судова практика ...	178
АНІКІНА Г. В. До питання про право учасників війни на постравматичне батьківство (материнство).....	186
КРУШЕЛЬНИЦЬКА Г. Л. Державне забезпечення доступу учасників бойових дій до біомедичних технологій	188
ЛЮШИК О. М. Послуги в сфері охорони здоров'я в умовах війни.....	193
ТЕРЕМЕЦЬКИЙ В. І. Медичне страхування як складова соціального захисту населення (правовий аспект).....	197
КРУШИНСЬКА А. В. Медичне страхування як складова якісної системи охорони здоров'я	202
ЧЕХОВСЬКА І. В. Правове забезпечення надання екстренної медичної допомоги в Україні.....	207
РОССИЛЬНА О. В. Нормативно-правове забезпечення превентивної медицини	220
ДЕМЧЕНКО І. С. Забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб на охорону здоров'я	225
Розділ 4. Правові та організаційні засади волонтерської діяльності	229
ЗОЗУЛЯ Є. В. Актуальні питання правового регулювання волонтерської діяльності в Україні в умовах протидії збройній агресії Російської Федерації	230
КОЧИН В. В. Тенденції регулювання волонтерської діяльності: від ЄВРО–2012 до національної ідентичності.....	234
КУЛШ Н. С. Волонтерська та суспільно-корисна діяльність релігійних організацій в Україні під час військового стану	239

проявом гарантії сталого функціонування системи охорони здоров'я та задоволення медичних потреб населення.

Список використаних джерел

1. Робота департаменту кризового реагування з 24 лютого 2022 року до 06 листопада 2023 року. *Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України*. URL: <https://minre.gov.ua/zvit-2022-2023/robita-departamentu-kryzovogo-reaguvannya-z-24-lyutogo-2022-roku-do-5-zhovtnya-2023-roku>.
2. Вплив війни на стійкість надання послуг з протидії ВІЛ: які виклики пододала Україна (23.11.2023; 13:05). *Центр громадського здоров'я МОЗ України*. URL: <https://phc.org.ua/news/vpliv-viyni-na-stiykist-nadannya-poslug-z-protidii-vil-yaki-vikliki-podolala-ukraina>.
3. Медична евакуація українців за кордон: що потрібно знати? (09.11.2023). *Міністерство охорони здоров'я України*. URL: <https://moz.gov.ua/article/news/medichna-evakuacija-ukrainciv-za-kordon-scho-potribno-znati>.
4. Психологічна допомога дітям: безкоштовні послуги під час війни (01.06.2023; 16:57). *Центр громадського здоров'я МОЗ України*. URL: <https://phc.org.ua/news/psikhologichna-dopomoga-dityam-bezoplatni-poslugi-pid-chas-viyni>.
5. Височанський Василь, Мешко Євген. Надання медичних послуг під час воєнного стану: на що слід звертати увагу на рівні громад. *Децентралізація*. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/15125>.

ТЕРЕМЕЦЬКИЙ Владислав Іванович,

доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, провідний науковий співробітник відділу міжнародного приватного права та правових проблем євроінтеграції, Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака Національної академії правових наук України

МЕДИЧНЕ СТРАХУВАННЯ ЯК СКЛАДОВА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ (ПРАВОВИЙ АСПЕКТ)

Медичне страхування є складною та багатоаспектною категорією, сутність і зміст якої можуть трактуватися залежно від підходу до його розуміння. Загалом страхування є ефективним інструментом захисту від можливих ризиків, що забезпечує неперервність та безперебійність процесу відтворення, соціально-економічну стабільність у суспільстві, а також є одним із основних джерел інвестиційного капіталу [1, с. 4].

Проблема запровадження обов'язкового медичного страхування в Україні досі не знайшла свого вирішення на законодавчому рівні. Безсистемність державної політики у сфері охорони здоров'я, на жаль, унеможливує імплементацію будь-якої з існуючих моделей такого страхування, а також негативно впливає на трансформацію національної охороноздоровчої системи. Підтвердженням цього є триваючі численні дискурси щодо доцільності запровадження системи медичного страхування. Як результат, така система ще не сформована, а Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування» ще й досі не прийнято [3, с. 488].

Розглядаючи медичне страхування як складову соціального захисту населення у правовому аспекті, слід виходити з того, якою є його природа — добровільною чи обов'язковою? Від цього буде залежати характер норм права, що регулюють відповідні суспільні відносини.

Насамперед зупинимось на понятті соціального захисту. Під ним прийнято розуміти захист економічних, культурних та матеріальних (фінансових, житлових, комунально-побутових, медичних та інших прав). При цьому Б. О. Логвиненко вказує на трансформацію цього терміну в умовах ринкових відносин та важливість належного рівня соціального захисту громадян для будь-якої демократичної, правової, соціальної держави [3, с. 13].

Натомість медичне страхування у наукових працях розглядається як складова, форма або інструмент соціального захисту. Вважаємо, що найбільш доцільно вести мову саме про складову соціального захисту. Вказане ґрунтується на таких аргументах:

а) форма становить собою зовнішнє вираження певної діяльності, тоді як соціальний захист універсальний за формою, але відмінний за напрямками;

б) інструментарій стосується впливу норм права на суспільні відносини;

в) медичне страхування як складова соціального захисту може перебувати як у статичному (можливість реалізувати), так і у динамічному (безпосередня реалізація) стані.

Правовий аспект медичного страхування передбачає огляд нормативно-правової основи, яку слід розглянути більш детально.

Так, ст. 49 Конституції України кожному гарантоване право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування [4]. Тож право на медичне страхування є конституційно закріпленим, але не розкритим за своєю суттю.

Наступним важливим документом є Основи законодавства України про охорону здоров'я від 19 листопада 1992 р., але в цьому законі згадується виключно державне соціальне страхування [5].

Звертаючись до Основ законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від 14 січня 1998 р., зауважимо, що поняття загальнообов'язкового державного соціального страхування визначене у статті 1. Таке страхування є системою прав, обов'язків і гарантій, яка передбачає надання соціального захисту, що включає матеріальне забезпечення громадян у разі хвороби, повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати страхових внесків власником або уповноваженим ним органом (далі — роботодавець), громадянами, а також бюджетних та інших джерел, передбачених законом [6]. Водночас ст. 4 цього ж закону, медичне страхування віднесено до видів загальнообов'язкового державного соціального страхування [6].

Про кореспондування соціального захисту та медичного страхування також свідчать положення ст. 25 Основ законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від 14 січня 1998 р., де закріплені види соціальних послуг та матеріального забезпечення за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням.

Зокрема, медичне страхування включає:

- а) діагностику та амбулаторне лікування;
- б) стаціонарне лікування;
- в) надання готових лікарських засобів та виробів медичного призначення;
- г) профілактичні та освітні заходи;
- г) забезпечення медичної реабілітації осіб, які перенесли особливо важкі операції або мають хронічні захворювання.

Важливо, що обсяг послуг, які надаються за рахунок коштів обов'язкового медичного страхування, визначається базовою та територіальними програмами обов'язкового медичного страхування, які затверджуються в порядку, встановленому законодавством [6].

Окрім викладеного, у ст. 36 Закону України «Про систему громадського здоров'я» від 06 вересня 2022 р. закріплено, що працівники державних і комунальних закладів охорони здоров'я та державних наукових установ підлягають обов'язковому державному страхуванню на випадок захворювання на інфекційну хворобу,

пов'язану з наданням медичної допомоги, у випадках, порядку та на умовах, встановлених Кабінетом Міністрів України [7].

Отже, у національному законодавстві визначені компоненти медичного страхування, а також категорії осіб, які підлягають такому виду державного соціального страхування.

З іншого боку можна вести мову про добровільне медичне страхування, обсяг і повнота якого залежать від конкретної страхової програми між страховиком і страхувальником. Так, посилаючись на ст. 980 Цивільного кодексу України від 16 січня 2003 р., предметом договору страхування може бути здоров'я (особисте страхування) [8].

Наступний нормативно-правовий акт, на якому варто зупинитися, це Закон України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення» від 19 жовтня 2017 р. У вказаному законі визначені державні фінансові гарантії надання необхідних пацієнтам послуг з медичного обслуговування (медичних послуг) та лікарських засобів належної якості, реімбурсації лікарських засобів та медичних виробів (включаючи допоміжні засоби) за рахунок коштів Державного бюджету України за програмою медичних гарантій. Так, відповідно до ч. 3 ст. 4 Закону програмою медичних гарантій визначаються перелік та обсяг медичних послуг, лікарських засобів та медичних виробів, оплата яких гарантується за рахунок коштів Державного бюджету України. Але інші медичні послуги, лікарські засоби та медичні вироби, не включені до програми медичних гарантій, не підлягають оплаті за рахунок коштів Державного бюджету України, передбачених на реалізацію програми медичних гарантій, але можуть покриватися в тому числі за рахунок коштів медичного страхування [9].

Дуальний характер медичного страхування в Україні стосується його обов'язкового та добровільного видів. Звичайно, для того щоб вести мову про медичне страхування як важливу складову соціального захисту населення, такий вид страхування потрібно зробити загальнообов'язковим для усіх громадян України. Завдяки цьому, воно забезпечуватиме гарантоване отримання медичної допомоги, незалежно від матеріального становища, медичних програм та інших обставин.

Погоджуючись із Б. О. Логвиненком, зауважимо, що запровадження обов'язкового медичного страхування в Україні має призвести до позитивних змін у сфері охорони здоров'я, а саме:

- а) легітимізувати безоплатний характер медичної допомоги, проголошений ст. 49 Конституції України;
- б) забезпечити реальним змістом терміносполучення «гроші ідуть за пацієнтом»;
- в) забезпечити належну оплату праці медичних працівників;

г) запровадити реальний механізм ціноутворення в медичному середовищі стосовно надання медичних послуг [10, с. 274].

Тому, наголошуючи на важливості медичного страхування як складової соціального захисту населення, варто вказати на недоліки його нормативно-правового врегулювання. Здебільшого вони зумовлені дуальним характером медичного страхування (обов'язковим та добровільним), а також незавершеністю медичної реформи в Україні.

Отже, медичне страхування є перспективним напрямом розвитку системи охорони здоров'я в Україні. Воно сприятиме підвищенню ефективності реалізації права на охорону здоров'я всіма громадянами, але для цього Законодавцю необхідно завершити реформування системи охорони здоров'я.

Список використаних джерел

1. Рябенко Г. М., Зінгасва Н. С. Страхування : курс лекц. Миколаїв : МНАУ, 2017. 77 с.
2. Чеховська І. В., Теремецький В. І. Система гарантій захисту прав людини у приватних відносинах, що виникають у зв'язку із наданням медичних послуг (підр. 3.7). *Приватно-правові засади захисту прав людини у соціальній державі* : монограф. / за заг. ред. І. В. Чеховської. Ірпінь : Державний податковий університет, 2023. С. 459–504. URL: <https://repository.ndipp.gov.ua/handle/765432198/625>.
3. Курінний С. В., Логвиненко Б. О. Адміністративно-правові засади медичного забезпечення органів внутрішніх справ : монограф. Дніпропетровськ : Дніпроп. Держ. ун-т внутр справ; Ліра-ЛТД, 2010. 196 с.
4. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96–ВР. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення 13.11.2023).
5. Основи законодавства України про охорону здоров'я від 19.11.1992 р. № 2801–ХІІ. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12> (дата звернення 13.11.2023).
6. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від 14.01.1998 р. № 16/98–ВР. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/16/98-%D0%B2%D1%80> (дата звернення 13.11.2023).
7. Про систему громадського здоров'я. Закон України від 06.09.2022 р. № 2573–ІХ. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2573-20> (дата звернення 13.11.2023).
8. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435–ІV. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення 13.11.2023).

9. Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення. Закон України від 19.10.2017 р. № 2168–VIII. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-19> (дата звернення 13.11.2023).
10. Логвиненко Б. О. Публічне адміністрування сферою охорони здоров'я в Україні: теорія і практика : монограф. Київ : МП Леся, 2017. 344 с.

КРУШИНЬСКА Алла Вікторівна,

кандидатка економічних наук, доцентка, завідувачка кафедри фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова

МЕДИЧНЕ СТРАХУВАННЯ ЯК СКЛАДОВА ЯКІСНОЇ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Сучасне українське суспільство стикається з безпрецедентними викликами в галузі охорони здоров'я, які вимагають системного та комплексного підходу. Медичне страхування, як ключовий елемент такого підходу, відіграє важливу роль у забезпеченні якісної та доступної медичної допомоги населенню. Сучасна охорона здоров'я є невід'ємною складовою соціально-економічного розвитку суспільства та є особливо актуальною в умовах зростання кількості постраждалих від війни. Одним із ключових елементів цієї системи є медичне страхування, яке відіграє важливу роль у забезпеченні громадян не лише доступом до медичної допомоги, але й виключає фінансові ризики, пов'язані з витратами на лікування та медичне обслуговування.

Розвиток медичного страхування можна відстежити впродовж останніх століть, починаючи з простих форм взаємодопомоги в спільнотах до сучасних систем страхування, що базуються на передових технологіях та актуарних методах. Цей процес визначається постійним стрімким розвитком медичних технологій, зростанням популяції та змінами в структурі захворювань.

Роль медичного страхування у забезпеченні доступу до медичної допомоги звісно залежить від запровадженої в країні моделі охорони здоров'я. На сьогодні виокремлюють за загальними ознаками чотири основні моделі [1]: модель Бісмарка (адаптована у різних варіаціях під оплату медичних послуг фондом страхування працівників, який фінансується спільно роботодавцями і працівниками, у Німеччині, Нідерландах, Швейцарії, Австрії, Бельгії, Франції, Японії); модель Беверіджа (фінансується державою за рахунок платників податків та впроваджена у таких країнах як Велика Британія, Ірландія, Нова

Наукове видання

**Соціальне спрямування економічної діяльності
в умовах викликів воєнного стану
та повоєнного відновлення в Україні:
правові та організаційні проблеми**

Матеріали науково-практичного круглого столу
(Київ – Хмельницький, 30 листопада 2023 року)

Підписано до друку 20.12.2023. Формат 60x80/16.
Гарн. Times New Roman. Обл.-вид. арк. 14,1

Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва
імені академіка Ф. Г. Бурчака
вул. Павла Загребельного, 22а, м. Київ, 01042
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 2233 від 05.07.2005